

שמיני עצרת

שלום רונר

1. רש"י במדבר פרק כט פסוק לה

(לה) עצרת תהיה לכם - עצורים בעשיית מלאכה. דבר אחר עצרת עצרו מלצאת, מלמד שטעון לינה. ומדרשו באגדה לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד שבעים אומות וכשבאין ללכת, אמר להם המקום בבקשה מכס עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכס:

2. ר' חנוך קרלינשטיין סוכות עמ' ע

והגראת בזה, דבאמת ע"י יום אחד זה כבר לא תהא אח"כ כ"כ פרידה, וזהו מכיון שביום זה אנו עושין כינוס ועצירה וקשר של קיימא על כל מה שהשגנו בכל הימים שקדמו ליום זה, ולכן כבר לא יהיה בזה קושי הפרידה, וכיותר ביאור, דהנה כל נ"א הימים שמר"ח אלול עד הוש"ע אומרים פעמיים ביום פרק לדוד ה' אורי וישעי וגו', אך בשמחת תורה לפי הרבה מנהגים כבר אין אומרים אותו, (ע"י מ"ב סימן תקפ"א סק"ב ובס' מטה אפרים הל' ר"ה שאומרים אותו גם בשמ"ע, אכן בס' מורה באצבע להחיר"א ז"ל וכן הביאו בשם ספר שער הכולל עניני הוש"ע דמסיימים לאומרו בהוש"ע, וע"י עוד ב"לוח דיני ומנהגי ארץ ישראל, ואכמ"ל, ולעיל הובא טעם לזה, ואולי י"ל עוד בזה, דזהו משום שעיקר הבקשה בפרק זה הוא שעי' האורי זה ר"ה והישעי זה יוה"כ והיצפנני בסוכו זה סוכות, ע"ז נזכה להגיע למצב של 'אחת שאלתי מאת ה' וגו' שכתי בבית ה', וגו', שזהו תכלית הכל, ובשמחת תורה אנו באמת כבר ככתי' 'בבית ה', ולכן כבר אין מבקשין על זה, ואכן, ע"י יום זה של ש"ת זוכין להיות 'כל השנה' בבית ה', ככתי' 'שכתי בבית ה' כל ימי חי', וכמו שיבאר לקמן אות י"ח בס"ד דזהו כוחו של ש"ת לקשור את האדם לתורה על כל ימות השנה, ולכן נמצא דע"י יום זה כבר אין פרידה, וזהו מחמת כוחו הגדול של יום זה, ודו"ק.

3. תהלים פרק לו

(ז) צדקתך כהררי אל משפטך תהום רבה אדם ובהמה תושיע יקוק;
(ח) מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפך יחסיון;
(ט) ירוץ מדשן ביתך ונחל עדנך תשקם;
(י) כי עמד מקור חיים באורך נראה אור;
(יא) משך חסדך לידעך וצדקתך לישרי לב;

ויל בדרך

דרוש, דכל פרק זה הוא רמז על ירח האיתנים חודש תשרי, דהנה בשפ"א עניני י"ב כבר כתב כי 'צדקתך כהררי קל ומשפטך תהום רבה וגו'' זהו רמז על ר"ה שבו נידונין צדיקים ורשעים, צדקתך זהו צדיקים, ומשפטך תהום רבה וגו' זהו רשעים, אך בינונים שהם ככתי' 'אדם ובהמה', לפעמים אדם ולפעמים בהמה, עליהם נאמר אדם ובהמה 'תושיע ה'', וזהו רמז ליום כיפור, כי 'ישעי זהו יוה"כ' כמד"ד פ"ר אמור כ"ט, ג', וזהו שייך לבינונים שהם תלויין ועומדין עד יוה"כ"פ, עכ"ל, ולפי זה י"ל על ההמשך של הפרק שם, 'מה יקר חסדך וגו'' זהו רמז על ימי חג הסוכות, שהם ימי חסדים, וכמו שהביא בכף החיים אר"ח סימן תרכ"ה בשם ספר שער הכוונות דף ק"ב, ולכן ג"כ הוא זמן ניסוך המים, כי מים רומזו לחסד, עיי"ש, וכן בס' מאור עינים פ"ר מקץ כתב וז"ל, בסוכות אנו מוקפין כחסד קל יוטכנו, כמו אז שהיינו מוקפין בעניי הכבוד, עכ"ל, וכן 'בצל כנפך יחסיון' קאי על הסוכה, שהרי הסוכה היא מקום השראת השכינה, צילא דמהימנותא, ושם שמים חל על הסוכה, וכמו שנתבאר לעיל אות ב' בארוכה, ונמצא דהיושב בסוכה הוא כצל כנפיו של הקב"ה, וכבר אי' כי כתוך

4. ר' חנוך שם

1

הסוכה או בכחי של ואשא אתכם על כנפי נשרים וגו', כמו נשר שמסוכך בכנפיו על גוזליו, עי' ברשי' שם דקאי על ענני הכבוד, והסוכה הריהי זכר לענני הכבוד, והו' 'בצל כנפיך יחסיון', ואח"כ נאמר 'משוך חסדך ליודעיך וצדקתך לישרי לב', והיינו כגל' דסוכות הוא זמן של חסדים, והלשון ליודעיך יל' דרומז ניכ' לסוכות שהוא זמן של למען ידעו דורותיכם וגו', וכן מרומז כאן כי כל חג הסוכות הוא בזכות שאנו ישרי לב', וכמו שנתבאר לעיל אות א' בארוכה רחג הסוכות הוא אחרי ריה ויו"כ שאז נעשין ישרי לב', ואכן הפסוק 'כי עמך מקור חיים' יל' דרומז על שמיני עצרת, שבו אנו בכחי עמך, וכלשון חז"ל 'עבבו עמי יום אחד', ועל ידי זה באורך נראה אור' והו' רומז לתורה וכמ"ש ותורה אור וגו', בי על ידי שמיני עצרת זוכין לתורה כל ימות השנה.

5. מהר"ל נר מצוה עמ' כג

1. ולכך הוליקו בו ח' ימים
כי קודש קדשים הוא אחר שבעה וחזו השמיני
ולמה קודש הקדשים אחר שבעה כי הנהגת עולם
הטבע הוא תחת מספר ז' כי בו ימים נברא
העולם הזה הטבעי ולפיכך מה שאחר הטבע הוא
תחת מספר שמונה, שמונה הוא אחר ז' ימי
הטבע ולכך המילה שהיא על הטבע שהרי לפי
הטבע האדם נולד ערל.

6. אור גדליה לשמיני עצרת

1. כעבודת, וכן מלינו אלל יעקב חנינו ע"כ, שכי
כל השנים אלל לבן, וכי (בראשית לא' ב') וילח
יעקב את פני לבן והכח חנינו עמו כחמול שלשום,
ואיחא בספרים כי בלחמ נשתכח פניו של לבן, כי
לבן ה"ר לו איחא נילון של קדושה, ויעקב נשת
שכי אלל לבן כוילח ממנו כל נילון של קדושה
ונשאר רק רע ולכן אז כשנמנר יעקב סבולתו כלך
משם, ונשליח הקדושה מביח דבר נשלא כי מכ שיש
זיכולת לצרי לקיים החורב בגלות בין האומות
הוא מלוחו כוילח שרלו ליתן להם את החורב,
וכיכונכ כוא כי מחמת אוחו ילזכיק שיש בין
האומות יש זיכולתיו לקיים החורב, ואלו
כילולין של קדושה יש כחלק חכורב כשיין לכל
אומה.

1. דבר זה רמזנו בכך הדורות שישאלו נמלאים
זנלות, שכי כרצב מדינת שמתו רשות ליכודים
לגור זיכונם, וכיו שם כרצב שיש, ואחר זמן
נעשו בני המדינה לשונאי ישראל, ונרשו את בני
ממדינתם ולא נשאר שם אף יכודי אחד, כי אחר
שנשלמה כעבודת של בני מלוחו מדינה, וזיכורו
את כל כנולות הקדושה, ונשאר רק כרע אז
נרשו בני משם, וכלכו למקום שמי לבמשך

1. ובאוח"ח קדושה מביח כי דו"ע שטני
בגלות כוא, שכי ישראל יכו בין האומות לגייר
גרים, פי לכנים כילולין של קדושה כנמלאות
בין האומות לקדושה, והקשה כי אם לא העלו
ישראל לא כיו כולגין בגלות כלל, ואין כיו
מכיסין את כל כילולין לקדושה, ומתוך וכן
איחא נשם כאר"ל, כי בקדושה נשת שכנית
סמקש כ"ר קיים כ"ר כמו לבן כשואבת, וכי
שוכב הקדושה מכל קלוי כארץ לרין ישראל,
וכשפתאו ישראל וירדו ממדינתם, כולרכו לגלות
1. ופי' אופן כוכ לכנים ככל לקדושה, ונלחמ

1. וחזו עבודת כזי ימים של סוכות, להכנים
הגלוני קדושה מהאומות לקדושה, ואחר כך כח
שמיני של חג, להכנים ככל להקדושה, וללחמ ככל
כשורש, וכמו שמשפך כחרגום פלח מלשון
כיום, להכנים כילולין לקדושה ולכחלחמ. רשי
(נמדבר כ"ב ל"ב) מביח דברי חז"ל פר אחד אלו
כנגד ישראל כיינו ללחמ שכקריבו כס פרים נגד
האומות מקריבין פר אחד ללחמ ככל כשורש.

7. גר"ז בסוף ספר למסת סוכה

1. תורה" בעצמו הי' "חתן בראשית". מי שקרא מ"מעונה
אלקי קדם" עד "לעיני כל ישראל" הוא בעצמו קרא
מ"בראשית ברא" עד "אשר ברא אלקים לעשות". אלא
שבהרבה מקומות שימש בקהילה אדם א' בתור רב ואדם
אחר היה ראש הישיבה ולכן נהגו שהרב היה "חתן תורה"
וראש הישיבה "חתן בראשית".

1. הגר"מ זצ"ל אמר שהאמת היא שהחשיבות של
סיום התורה אינה בכך שגומרים "וזאת הברכה" - לעיני
כל ישראל, אלא החשיבות במה שמתכוונים שוב
להתחיל ב"בראשית ברא" - זוהי החשיבות. כי באמת
לא נזכר בכתוב ששלמה עשה סיום לתורה, אורכה,
שלמה הי' "חתן בראשית" ולא "חתן תורה". הקב"ה
הבטיח לחת לו "לב חכם ונבון" ושיוכל להבין התורה.
נתן לו האפשרות להתחיל ללמוד התורה עוד הפעם ביתר
שאת ועמקות, כי גם מקודם היה שלמה "גאון גדול"
למדות שהיה צעיר ביותר, אבל הבטחת הקב"ה הספיקה
לו האפשרות ללמוד התורה באופן עמוק ביותר. בזה
שומר לו ה' הנה נתתי לך לב חכם ונבון גו' נעשה לחתן
בראשית.

1. הגר"מ זצ"ל כשהי' רב בראסיין
ובחאסלאוויטש סירב לעלות ל"חתן חורה" והיה עולה
רק ל"חתן בראשית". אולם כבואו לאמריקה דימה שלא
יהיה כבוד התורה ש"כעל הבית" יקבל חתן תורה ואז
1. דוקא ניאות לקבל "חתן תורה". זאת אומרת, היחוס הכי
גדול כסיומה של תורה אינו כהמסיים אלא בכך שמיד
לאחר שמסיימים מתחילים שוב ב"בראשית ברא" -
"חתן בראשית".

1. בהתאם לכך הונהג המנהג כחקופת הראשונים
לקרוא מיד בבראשית אחרי סיום התורה כדי להראות את
היחוס בין הסיום להתחלה - הסיום הוא מבוא להתחלה.
ואכן מנהג קדום שנתקבל בכמה מקומות היה שה"חתן

8. גר"א משלי טובך

אורח חיים למעלה למשכיל- האדם נקרא הולך, שצריך לילך תמיד מדרגה לדרגה ואם לא יעלה למעלה, ירד מטה מטה, חס ושלוש, כי א"א שיעמוד בדרגה אחת, והוא "אורח חיים למעלה למשכיל". "למען סור משאול מטה"- כדי שלא יטה לרדת למטה שאולה..

9. בעה"ט שמות כהי

כל מידותיו היו שבורות בחצאי אמות, ללמד שכל מי שלוחד ייריה צרוד לומר ולהשפיל עצמו.

10. ר' חנוך שם עמ' פב

1 ונראה עוד בזה, דבאמת עיקר שמחת הסיום אינה על העבר, שהרי ברוחניות אסור לאדם להסתפק במה שיש לו, ורק בגשמיות צריך להיות 'שמח בחלקו', אך ברוחניות צריך להמשיך תמיד הלאה ללא הפסק, וכמחול מועד קטן כ"ט א' תלמידי חכמים אין להם בנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב שנאמר ילכו מחיל אל חיל וגו', ונעי' בפר' תרומה דמידות הארון של המשכן היו אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רוחבו ואמה וחצי קומתו, ובבעל הטורים שם כתב על זה וז"ל, כל מידותיו היו שבורות בחצאי אמות, כי הארון רומז לתורה, ללמדך שכל מי שלומד תורה צריך לשבר ולהשפיל עצמו, עכ"ל, אכן י"א דבא לרמוז שכאשר האדם לומד תורה לא ירגיש אף פעם שובע, אלא יידע תמיד שהוא הספיק רק חלק קטן ולא יותר, וכן ביארו הקדמונים ז"ל ענין מחצית השקל, שנותן רק חצי כדי להדגיש שכל אדם הוא ברוחניות רק שבר בעלמא, וצריך לילך הלאה, וכמש"ב הגר"א ז"ל עה"פ אורח חיים למעלה למשכיל למען סור משאול מטה וגו', דאם אין אדם כמשיך לעלות הוא גופל רחמ"ל. ועיקר בוונתינו בשמחת הסיום הוא להעמיק רגשי לכבינו לתורה הק', ולקבל על עצמינו להמשיך הלאה עם יתר שאת ועם יתר עוז, ולכן מתחילין מיד פר' בראשית, ואף אין מפסיקין בקריאת הפטרה בין סיום התורה לבין תחילת פר' בראשית, וזהו משום שאין להפסיק ביניהם כלל, וכל זה כדי להורות שאין סוף ללימוד התורה, ועיקר שמחתינו הוא על זה שזכינו ללמוד ומקבלין על עצמינו להמשיך ללמוד הלאה בס"ד, ונעי' עוד בכף החיים אריח סימן תרס"ט סק"ל בשם שער הכוונות דף ק"ד א' לעשות גם במוצאי שמחת תורה הקפות שניות עם ס"ת, וכן הביא החיד"א ז"ל בספרו לדוד אמת סימן כ"ז, עיי"ש, ואולי י"ל דחזן מהטעמים שהביאו שם עפ"י סוד למנהג זה, יתכן שזהו ג"כ כדי להראות שגם אחרי ש"ת אנו ממשיכים לשמוח עם התורה, ולהראות שאין אנו נפרדים ח"י מהתורה, ודו"ק.

11. שמו הטוב מועזים עמ' קמח

1 איתא במדרש (ויק"ד ל, י"א) דהר' מינים מרמזים על ד' מיני בני ישראל כידוע מהאתרוג שיש בו טעם וריח עד הערכה שאין בו לא טעם ולא ריח ואיתא עור שם דהר' מינים מרמזים כמו"כ לאברי האדם עצמו ואתרוג דומה ללב, ולולב דומה לשרדה והדסים דומה לעינים, וערכה דומה לשפתיים. וראשית יש להשוות את שתי המדרשים ללמד שגם בכל אדם עצמו, העולם קטן, יש בו ג"כ הד' חילוקים שלעיל דהיינו דיש בהם טעם וריח עד שאין בו טעם וריח ומ"מ הוי חלק מהאדם עצמו ומתאחד עם שאר אברי האדם וק"ל, אבל קצ"ע אם אמנם הושוו הר' מינים לאברי האדם הכל מוכן חרץ מההרסים דאם דומים לעינים למה צריך ג' הלא אין לו לאדם אלא שני עינים וכן צריך להבין למה צריך משולשים, ואף דיש לומר בפשיטות דהעין השלישי הוא עין ההבנה שכתוך שכל האדם שלא ישוחד מהחיצוניות הנראה לעינים כעין שנאמר וירא כלשון הסתכלות וגם וירא מלשון הבנה ולכן זקוק האדם לעין שלישי שלא לתור אחר רא"י חיצוניות בלבד.

אבל יותר נראה לומר דהג' הדסים מתכוונים לרא"י שכולל עבר, הווה, ועתיד דהלא נכלל בראיית העינים דמכלי הסתכלות על מסורה של העבר וגם להכטיח את העתידות א"א להבין ולראות כראוי את הווה ועל זה כבר נזהרנו כמשנה הסתכל בג' דברים ואין אתה בא לידי עבירה מאין באת (עבר) ולאן את הולך (כל רגע ורגע מתקרב הווה) ולפני מי אתה עתיד ליתן די וחשבון (עתיד) והסתכלות כזה הוי' רא"י משולשת הכולל כל

3

הקומה כולה, ואולי בדרך אפשר י"ל דמה שהיו קוראין לפני הבה"ג בליל יוה"כ דברי הימים (עבר) ועזרא (הוה) ואיוב (עתידות של ואם לא תשמעו ח"ו) כדי לעוררו על חיובו בעבודתה יום לכפר על בני".

ועפ"י י"ל גם מה שאיתא במדרש רה"י מינים יש להם רמו לו רועים, דהדסים לרמו על ג' אבות אברהם, יצחק, ויעקב, שני ערכות וזמו למשה ואהרן, לולב וזמו ליוסף ואתרוג לדוד מלכא משיחא והנה המעיין בספר פחר יצחק של מרן הגאון ר' יצחק הוטנר וצללה"ה יבין דהא דאין קוראין לאבות אלא לג' מ"מ מיוחדת היא דרגת האהבות של כל אחד, ובאברהם מתבטא אבהותו בזה שהוא תחלה לגרים, ואבהותו של יצחק נתיחד בזה שהוא הראשון שנימול לשמונה, ואבהותו של יעקב מצטיין בזה שמתנו שלימה וזה מבטיח שלא ידח ממנו נדח ובסגנון המקסים של גאון דורנו בהלכות דעות הוא, דאברהם דער ערשטער געווארנער, יצחק דער ערשטער געבארנער, יעקב דער ערשטער פארפאלנער, (עיי"ש שביאר למה שלא מצאנו שנשתנה שמו של יצחק בשעה שנשתנו שמות אברהם ויעקב למעלותא).

ולפי דרכנו י"ל ג"כ דקדושת אברהם העושה נפשות לד' ולתורתו, והוא אב לגרים כהוהו, וקדושת יצחק מלידה על העבר, וקדושת יעקב שע"י שמתנו שלימה אי אפשר להתפרד מקשר משפחתית לעם ישראל באיזה אופן שיהי והכי גרוע נעשה ישראל מומר זה מבטיח שנצח ישראל לא ישקד ולא ידח ממנו לעולם נדח בעתידות, וממילא מוכן דצריך ג' הדסים כיחד ושיהא משולשים לג' מיני הסתכלות לכל אחד מזרע אברהם יצחק ויעקב.

12. ר' חנוך שם עמ' פג

וביאור הדברים הוא, דהרי עיקר השמחה כיום זה הוא כדי להמשיך וללמוד כל השנה וכנ"ל, והיינו, דהוא זמן קבלה על העתיד, וכבר אחול שבת ק"ל א' ז"ל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה מתקיימת בידם, ולכן ע"י שמחת התורה נעשה האדם קבוע בתורה ככל השנה, ועוד טעם, דמכיון דשמחת התורה ביום זה משפיעה שמחה בלימוד התורה על כל ימות השנה הבעל"ט, וכנ"ל, לכן ע"י שמחה זו יהא קבוע בתורה כל השנה, כי ע"י שמחה בלימוד התורה מתקשר האדם לתורה, וכמש"כ בס' אנלי טל בהקדמה, ואכמ"ל. ונע"י עוד בספר יסוד ושורש העבודה סוף שער האיתון שכתב על שמחת תורה וז"ל, וכל הזהיר בשמחה של תורה ביום זה, בטוח שלא יפסוק תורה מזרעו, עכ"ל, ואולי לכן בסוף ההקפות נדפס במחזוריים לבקש זנוכה לראות כנים ובני בנים עוסקים בתורה לשמה, עיי"ש.

13. שולחן ערוך אורח חיים סימן תרטט

הנה: וקורין יום טוב האחרון (ד) [א] שמחת תורה, לפי (ה) ששמחין ועשין בו סעודת משתה (ו) לגמרה של תורה

14. הקדמה לאגלי טל

והד"ר דברי זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך הישכל בענין לימוד תורה ואמרו כי הלומד ומחדש הדושים ושמה ונתענג בלימודו אין זה לימוד התורה כ"כ לשמה כמו אם היה לומד בפשימות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה. אבל הלומד ונתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו. ובאמת זה טעית כפירסם. ואדרבא כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה להיות שיש ושמת ונתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו. ומאחר שנתנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה. [ועין פירש"י סנהדרין נ"ה. ד"ה ורבק]. וכוונת דבין יצה"ט ובין יצה"ר אינן מתגדלין אלא

כיהן שכיחה. יצה"ט מתגדל מהן שכיחה של תורה. יצה"ר כו'. ואם אמרת שע"י השמחה שיש לו בהלימוד נקרא שלא לשמה או עכ"פ לשמה ושלא לשמה. הרי שמחה זו עוד מנגע בה המצוה ובהיא אורה ואין יגדל מזה יצה"ט. וכיון שיצה"ט מתגדל מזה בודאי זה הוא עיקר המצוה. ונודינא ההלימוד לא לשם מצוה הלימוד רק מהמת שיש לו תענוג בלימודו הרי זה נקרא לימוד שלא לשמה כהא דאיבל מצוה שלא לשם מצוה הרי רק לשם התענוג אבילה וכהא אמרו לעולם יעסק אדם כו' שלא לשמה שמתוך כו'. אבל הלומד לשם מצוה ונתענג בלימודו הרי זה לימוד לשמה וכולו קודש כי גם התענוג מצוה:

4

15. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף מו עמוד ב - דף מח עמוד א

מתני'. הריני עלך חרם - המודר אסור; הרי את עלי חרם - הנודר אסור. הריני עלך ואת עלי - שניהם אסורין, ושניהם מותרין בדבר של עולי בבל, ואסורים בדבר של אותה העיר. ואיהו דבר של עולי בבל! כגון הר הבית, והעזרות, והבור שבאמצע הדרך; ואיהו דבר של אותה העיר? כגון הרחבה, והמרזף, ובית הכנסת, והתיבה, והספרים.

16. ר' אברהם מן החר שם

ספריים. ספרי תורה נביאים וכתובים. כדתי בבבא בתרא כופין בני העיר לקנות להם ספרי תורה נביאים וכתובים שכל אלו מבני העיר הם ואין לאחר חלק עמהם. ואיכא מאן דמקשה היאך נאסרים לקרות בספרים. והלא מצוה היא ומצוות לאו ליהנות ניתנו. ולא קושיא היא. דלא שייך טעמא דמצוות לאו ליהנות אלא במצוה שהיא תלויה במעשה. שכשארם עושה אותה אינו מתכוין לדבר הנאה. שאינו עושה אותה להנאת גופו אלא לעשות מה שנצטווה מאת השם. כמו שפירשנו באלו מותרין. אבל מצות לימוד שהיא ענין ציור הלב וידיעת האמת. עיקר הציווי הוא כדי לצייר האמת ולהתענג ליהנות במדע לשמח לבבו ושכלו כדכתיב פקודי יי ישרים משמחי לב. ומשום הכי אבל אסור לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים. מפני שהם משמחים לבו על כרחו. הילכך לא שייך למימד במצות תלמוד דלא ניתן ליהנות. שעיקר מצותו היא ההנאה והתענג במה ששיג ומבין בלימודו. הילכך כשהדירו זה את זה או הדיר זה את זה אסור לקרות בספר תאוסר. שהרי על כרחו מגעת לו הנאה ממנו. ר'

6

11

17. ברכת פרץ לך לך

ויאמר ה' אל אברהם לך לך כו' אל הארץ אשר אראך ואברו חז"ל כאן מדיר הביאו רש"י ז"ל כאן ולמה לא גילה לו [מיד לאינו ארץ ירדן] כדי לתבבה בעיניו וליתן לו שכר על כל פסיעה ופסיעה ע"ש, ומסעם הראשון שאמרו כדי לתבבה בעיניו למדנו שהדבר מתחבב אצל האדם כשהוא מחפץ אחריו ומשתוקק אליו זמן רב קודם השגתו ואילו היה בא לו אותו דבר עצמו בהיסת הדעת ובלא החשוקה להשגתו לא היתה חביבה בעיניו. ולכדו ככאן לענין לימוד התורה כי מי שהוא יר"ש ומשתוקק מאוד להבין אמיתות הדברים יגע ומשתדל לחפש אחריהם כפי כוחו זמן רב, או כשזוכה שהדברים כתבירים אצלו ומשיגם, הם חביבים בעיניו למאוד אבל מי שאינו משתוקק כאד להשגתו והדברים באו לו בקלות בלא יגיעה וחיפוש, אז נופל בהרבה חביבות הדברים אצלו.

והנה ידוע שהדבר שעושה על האדם רושם גדול של כחה [וכן ח"ו איפכא] את זה הוא זוכר זמן רב שהדבר נשאר חקוק מאוד בלבונו אבל דבר שאינו משתוקק עליו והשגתו אינו משמחו. וגם בדבר אינו עושה רושם עמוק בנפשו ובזמן קצר הוא משכחו. ע"ד שאחז"ל בפ"ו דשבועות מילתא דלא דמיא עלי דאינש לאו אדעתיה וממילא יוצא מכאן שהזכרון ליכור את תלמודו הוא לפי ערך רוב חשוקתו והשתדלותו להשגת התורה ולפי רוב השמחה שבא לו בהשגת דבר מדברי תורה כן הוא זכירתו במה שלמד.

6

10

5